

נפגשים בפרשה, התשע"א

פרשת פקודי

הרב אבינר ואלישיב רייכנר

השיעור נמסר בכל שבוע באתר מכון מאיר: meirTV.co.il. להערות/הארות: matan.ozana@gmail.com

א. מדוע היתה חשיבות לבנית המשכן כבר במדבר? מדוע לא יכלו לחכות לכניסה לא"י ושם להקימו במקום קבוע?

כיוונת לדעת גדולים. במקור, המשכן היה צריך להבנות רק לאחר כיבוש וחילוק, בא"י ובמקום קבוע, כמו שנאמר: "תביאמו ותטעמו בהר נחלתך" ורק אז נאמר "מכון לשבתך פעלת ה'".

משל למה הדבר דומה, הגמרא במסכת כתובות (סב:) מספרת על רב אחד שעשה שידוך לבנו, ונקבע כי קודם החתונה החתן ילמד 12 שנים בבית המדרש. החתן ביקש לראות קודם לכן את כלתו לעתיד, ומשראה אותה התאהב בה וביקש לקצר את זמן ההמתנה ל-6 שנים. משראה אותה שנית ביקש להתחתן מיד ללא כל דיחוי, אך התבייש מאביו. אביו אמר לו: "בני, דעת קונך יש בך. מעיקרא כתיב: 'תביאמו ותטעמו' ולבסוף כתיב: 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם'". כלומר, הקב"ה כביכול נמלך בדעתו רצה להקדים את החתונה עם עמ"י מרוב אהבתו אותו (מקדש הוא חתונה, כמו שכתוב בשיר השירים "ביום חתונתו וביום שמחת לבו" ודרשו חז"ל שמדובר בבנין המקדש).

ב. זוהי כבר הפרשה הרביעית העוסקת במשכן (תרומה, תצווה, ויקהל ופקודי), והירידה לפרטים היא גדולה ביותר. מדוע?

אנו לא זוכרים ומודעים לכך כל כך בשגרת חיינו כיום, אך ביהמ"ק הוא ה-עבודת ה' של העם היהודי. בין אם ברוממות גלויה של האדם – שהאדם הנכנס לביהמ"ק מתקדש, מטהר ומתרומם, ואפילו יכול לזכות לרוח הקודש (ע"פ תוספות), ובין אם בעבודה פנימית המרוממת את נשמות האומה דרך הכהנים.

ג. 18 פעמים לפחות נאמר בבנין המשכן "כאשר צוה ה' את משה". מדוע החזרה הזו?

יותר מכך, על אזכור דומה שנאמר על אהרון אומר רש"י "ללמד שלא שינה אהרון". וכי יעלה על הדעת שאהרון ישנה על הכתוב בתורה?

והתשובה היא: כן! כל הזמן אנשים מנסים למצוא בעצמם דרכים חדשות בעבודת ה'. לכן התורה צריכה להדגיש לנו כי משה רבינו (וכך גם אהרון), חרף גדולתו העצומה לא שינה במאומה מציווי ה', ועלינו ללמוד זאת ממנו במיוחד לאחר מה שארע בחטא העגל.

ד. התורה מונה לנו גם כמויות של חומרי הגלם שנתרמו למשכן, כאילו מדובר בסוג של ד"ח שמוסר לנו משה, שכביכול לא נחשוד בו שלקח מן התרומות.

נאמר "מצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים – ואדם". לא מספיק שהצדק יעשה, צריך גם שהוא יראה. הכל צריך להיות ישר, ודווקא בימינו לצערנו אנו רואים עד כמה השחיתות מגיעה עד לרמות הגבוהות ביותר. לכן משה רבינו הראה כאן מידה של "שקיפות" בנושא זה. וכך נהגו למשל הכהנים שהיו נכנסים ללשכה עם מעיל ללא שוליים, בכדי שלא יחשדו שלקחו כספים לא להם (גמרא ממסכת שקלים).

ה. לעיתים שוכחים זאת, אך עבודת המשכן היתה כרוכה גם במאמץ פיזי, שכן מדובר בחומרים כבדים ביותר. האם ראוי שמשה רבינו בגילו (מעל 80) – הוא בעצמו יקים את המשכן?

באמת לומדים ממשה שנביא צריך להיות בין היתר גיבור, שכן הקרשים היו אמה על אמה ברום עשר אמות (קוב ורבע עץ), וזה יכול להגיע למשקל טון, שני טון, תלוי בסוג העץ. ואין בכך ביזיון, אדרבה, זוהי עבודת ה' מבחינתו, ואין בכך ביזיון ליטול חלק עם יתר הציבור בבניה.

ה. מדוע הגבורה חשובה כתכונה לנביא?

למי שמפרש שגיבור הוא הכובש את יצרו – אין קושיה. ולמי שמפרש שמדובר בגבורה פיזית, גם לא קשה – כי מי שחלש פיזית, חלש נפשית והרצון שלו חלש יותר וקשה לו לפעול. על מנת למלא תפקידים חשובים צריך בריאות. הרמב"ם בהלכות דעות אומר שהיות אדם בריא בגופו ובנפשו הוא תנאי הכרחי לעבוד את ה'. וכמו שאומרים בלטינית: "נפש בריאה בגוף בריא".

ו. בסוף הפרשה נאמר: "ולא יכל משה לבוא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן וכבוד ה' מלא את המשכן". ויש משהו מתסכל בתיאור הזה, שלאחר כל המאמץ של משה – דווקא הוא לא יכול להכנס לאוהל מועד.

משה פעל כאן למען כלל ישראל ולא נכנס לחשבונות אישיים. והעובדה שלא נכנס לאוהל מועד, לא מראה על ריחוק שלו חס וחלילה מהקב"ה, שכן למדנו שיש ריחוק המקרב.

יש כאן גם ענין של הפרדת סמכויות – בניגוד לאהרון, משה איננו כהן. ישנם ארבעה תפקידים עליונים בעם: מלך, שופט, כהן, נביא (ראשי תיבות משכ"ן). אמנם לעיתים כמה רשויות מתאחדות, אך האידיאל הוא שתהיה הפרדת רשויות, וכאן אנו רואים דוגמא לכך.

זֹזֶק זֹזֶק וְנִתְזַזֶק

שֵׁבֶת שְׁלוֹם וּמְבוֹרָךְ